

Dobruca'daki Türkçe Yer Adlarının Anlam ve Yapılarına Göre Tasnifi

Sinan Uyğur*

Özet

Türkler Dobruca'yı tarihin ilk dönemlerinden beri yurt edinmişler ve bu coğrafyaya isim vermişlerdir. Bu adların bir kısmı Romen ve Bulgar kültür politikalarına rağmen hâlâ varlığını sürdürmektedir. Yer adları bir milletin kültürünün somutlaşmış halidir. Dolayısıyla Dobruca'daki yer adları incelenerek Türk kültürü ve düşüncesinin eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda bu çalışmanın sonucu, Anadolu'daki yer adlarıyla Dobruca'daki yer adları arasında bir karşılaştırmayı sağlayacağı için önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yer adları, Dobruca, Dobruca'daki Türkçe yer adları, Romanya, Bulgaristan.

Türkler, tarih boyunca geniş coğrafyalara yayılarak buraları idare etmekle kalmamış, aynı zamanda buralara ad da vererek mekana damgalarını vurmuşlardır. Bugün haritalarda gördüğümüz Türkçe yer adları, uzun yüzyıllar içerisinde oluşmuş ve günümüze ulaşmıştır. Her ad bu milletin mazisiyle istikbali arasında bir köprü olmasının yanı sıra, aziz hatıralarının, tecrübelerinin somutlaşmış hâlidir. Ancak üzülecek görmekteyiz ki bugün Türk siyasî tesirinin azaldığı, zayıfladığı alanlarda, Türkleşmiş coğrafyaların adları değiştirilmeye başlanmış ve bu adlar yok olmaya terk edilmişlerdir.

Adlar, özellikle yer adları, bir milletin mekanla ilgili düşünce arka planını, hayata bakış açısını göstermeleriyle, onların karakterini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu adlar geniş coğrafyalara yayılmış bir milletin bu yerlerde varlığının bir delili olma niteliği taşıdığından ehemmiyet arz etmektedir¹. Bu nedenlerle, yer isimleriyle pek çok bilim dalı uğraşmakta, kendi disiplinleri çerçevesinde onları değerlendirmektedir.

* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elmek: akhiskali@gmail.com.

¹ Gülensoy, Tüncer, *Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1995, s. IX.

Konumu itibariyle Dobruca bölgesi, Türklerin asırlardan beri uğradığı, hayat alanı bulduğu bir yer olmuştur. Türklerin burayı İskitler döneminden itibaren iskan ettiğini, gerek yer isimlerinden, gerekse İskitlerden kalma arkeolojik kalıntılardan anlamaktayız. Daha sonra Hunlar, Avarlar ve Bulgarlarla süren Türk yerleşimleri, özellikle X. yüzyılda artarak Kuman, Peçenek ve Uzlarla yoğunlaşmıştır. Bütün bu dönemlere ait pek çok yer adı mevcuttur. Bugün Dobruca'da Köstence ve Tulça vilayetlerine bağlı iki köyün adı Peceanaga'dır. Bu ad bölgede tarihin tozlu sayfalarına karışmış bir Türk boyunun aziz hatırasını yaşatmaktadır. Bunun gibi Comana ismi de köy ismi olarak kullanılmakta ve bize yine yok olup gitmiş Kumaneleri hatırlatmaktadır. Fakat bu Türk boyları gelip geçici olmuş, bölgede kalıcılık sağlayamamışlardır. Dobruca'da kalıcı Türk yerleşimleri ancak Osmanlılarla sağlanmıştır. Bölgenin 15. yüzyılda tamamiyle Osmanlıların eline geçmesi sayesinde coğrafya Türkleşmeye başlamıştır. Bunda Osmanlıların fethettiği yerlerde sürdürdüğü iskan siyasetinin önemli bir yeri vardır. Anadolu'dan buraya Türkmen aşiretleri göçürülerek yeni yerleşim yerleri kurulmuş, eski yerleşkeler ihya edilerek Türk yerleşimciler buralarda iskan edilmiştir².

Bölgede Türk idaresi beş yüz yıla balığ uzun bir dönem devam etmiş, 1876'da Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya Plevne'de yenilmesiyle sona ermiştir. Bu tarihten sonra bölgenin uzun yıllar savaş alanı olmasının yanı sıra, Rusların baskı ve yıldırma politikasının da etkisiyle göç, bu sefer Dobruca'dan Anadolu'ya doğru yön değiştirmiştir. 1935-1937 tarihleri arasında ise Romanya ile Türkiye arasında ikili bir anlaşmanın yapılmasıyla Türklerin büyük bir kısmı anavatana dönme yönünde irade göstermiştir. Bölgede Türk nüfusu iyiden iyiye azalınca dede toprağında kalmaya karar verenler, bir zamanlar ezici çoğunluğu teşkil ediyorlarken, bundan sonra azınlık durumuna düşmüşlerdir³.

Göçle birlikte Türklerin mekanla ilgili kültürel değerleri de birer birer yok olmaya yüz tutmuş, camiler yıkılmış, mezar taşları sökülmüş, bunlardan daha da önemli olarak onların varlığının delili yer isimleri, Romenler tarafından ya tamamiyle değiştirilmiş ya da Romen söyleyişine uydurularak telaffuz edilir hale gelmiştir. Bugün burada yaşayan soydaşlarımız arasında da ne yazık ki Romence yer isimleri revaçta gözükmektedir ve yer isimleriyle beraber pek çok kültürel değer, etkinin de yok olup gittiği ortadadır.

Miladi 1863 (H. 1280) tarihli bir haritaya dayanak yaptığımız araştırmada bölgedeki yer isimlerinin bugünkünden ne kadar farklı olduğu bariz bir şekilde gözükmektedir. Bu haritada 350'den fazla Türkçe yer adının varlığı bize Osmanlı'nın son döneminde bölgedeki Türk yerleşke ve nüfusunun miktarını ve bölgedeki tesirimizi ortaya koymaktadır.

² Doğru, Halime, "Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de İskân Siyaseti ve Sağ Kolun İskânı", www.balkanlar.net/index.php?ind=revix&op=entry-view&iden=20.

³ Ülküsal, Müstecib, *Dobruca ve Türkler*, Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1966, s. 28-34.

Anadolu'daki yer adlarıyla Dobruca yer adları arasında önemli paralellikler vardır. Hatta Anadolu'nun herhangi bir kısmı haritadan kesilip Tuna ile Karadeniz arasında kalan coğrafyaya yapıştırılmış gibidir dense yeridir. Ana yurdun yer adlarını Türkleştiren zihniyet Dobruca'da da varlığını sürdürmüştür, eski adlar birer birer Türkçeleştirilmiştir. Bunlardan en ilginçlerinden biri bugünkü İshakça'nın adıdır. Daha Nogay Han zamanında ele geçirilip Bizans'a karşı Kıpçakların yerleştirildiği bu uç kalesine, bu konumu nedeniyle bölgedeki Nogay ve Tatar Türklerinin ataları olan Kıpçakların dilinde bekçi manasına gelen "Sakçı"⁴ ismi verilmiştir. Ancak Osmanlı döneminde bölgeye gelen Türkmenler, Tatar ve Nogay Türklerinin kullandıkları bu ismi anlayamayarak, buraya İshakça ismini yakıştırmışlardır. Her ne kadar bugün burada İshak Baba diye bir şahsın mezarı varsa da ve buna atfen bu yöreye bu ismin verildiği rivayet ediliyorsa da, bu durum halkın mekanı anlamlandırma eyleminden başka bir şey değildir. Bunun aksine, Osmanlı Türklerinin Dobruca'dan Anadolu'ya göçüyle beraber, artta kalan ve ekserisini 1856'dan sonra Kırım'dan Dobruca'ya gelmiş olanların oluşturduğu Tatar ve Nogay Türkleri, Türkiye Türkçesiyle verilmiş yer adlarını kendi lehçelerine göre yorumlamışlar ve mevcut adları kısmen değiştirmişlerdir. "Kara Köy, İdris Köyü" gibi sonu "köy" ile biten adlarda, bu kelime "kuyusu" haline girmiş ve böylece bu yer adları Tatar Türkçesinde anlam kazanmıştır. Türkçedeki "+CA" ile yapılmış yer adları yine Tatar ve Nogay Türkçesine göre bir söyleyiş tarzı kazanarak Asanşı örneğinde görüldüğü gibi "+şı" halini almıştır.

Anadolu'da olduğu gibi Dobruca'da da yer isimleriyle ilgili halk etimolojisi örneklerine rastlamak mümkündür. Tekirgöl'le ilgili anlatılan bir efsanede Tekirgöl isminin nereden geldiği üzerine halkın muhayyilesi iş başındadır. Bu efsanenin baş kahramanı ihtiyar Tekir adında bir zattır. Tekir, vücudundaki şişlikleri, ağrıları ve gelişmemiş adalelerini bu göldeki su ve siyah çamurla iyileştirmiş. Dolayısıyla Karadeniz'in hemen kenarındaki bu göle bahsedilen olaya atfen bu ad verilmiştir.⁵

Şimdilerde tatil mekanı olarak revaçta olan Mamaya'nın adıyla ilgili de Anadolu'da pek çok benzeri bulunan bir efsane anlatılmaktadır. Bu efsanenin konusu, Lia ve Costea Lisandru'nun kızları ile Babadağ Paşasının Babadağ-Köstence arasında sık sık yolculuk yapan oğlu Enver arasındaki aşk ve onların acıklı sonlarıdır. Tulça'dan Köstence'ye Enver gelip giderken Lia ve Constea Lisandru'nun çiftliğinde mola veriyormuş. Aynı çiftlikte Zekeriya isminde bir Türk de çalışıyormuş. Enver bir ziyaretinde Lia'nın kızını görmüş ve aşık olmuş. Lia'nın kızını kaçırmaya karar vermiş. Kızı değirmenin yanındaki gölden kayıkla kaçırırken kayık su almaya başlamış ve kayık batınca gölde boğulmak üzere olan Lia'nın kızı "Mama⁶ Lia!", "Mama Lia!" diye bağırıp yardım isterken, Enver de "Mamaya, Mamaya!" diye bağırmış. Kız boğulunca Enver aklını oynatmış. Kızın

⁴ *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, I. C., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992, s. 58-59.

⁵ Nuredin, İbram, *Dobruca'daki Müslüman Topluluğu Manevi Hayatından Sayfalar*, Ex Ponto, Constanta, 2002, s. 20.

⁶ Romence "anne" anlamındadır.

cesedini kucağına alarak, gölün hemen yanındaki Karadeniz'in içine yürümüş ve gözden kaybolmuş. Olaydan sonra buraya Mamaya adı verilmiş. Paşa bu acıklı olayın ardından deniz boyuna bir değirmen yaptırmış. Zamanla bu değirmenin etrafında köy oluşmuş. Maalesef Ceauşescu'nun sistemli politikası sonucu bu köy yok edilmiştir.⁷

Yukarıdaki örneklerde de görüleceği üzere, Türkler gittikleri yerlerin isimlerini kendi kültürleri çerçevesinde değiştirmeye ve anlamlandırmaya eğilimlidirler. Yer adını ya tamamen ortadan kaldırıp yeni bir ad koymuşlar, ya kendi söyleyişlerine uydurmuşlar, ya o yerin adını Türkçedeki yapıca ve söyleyişçe en yakın ada çevirmişler, ya da anlayamadıkları yer adlarını zamanla yoruma tabi tutarak efsaneler eşliğinde kullanmışlardır. Ama en çoğu bizzat yeni adlar oluşturarak, evvelce göç etmiş oldukları yerlerin isimlerini yeni yerleştikleri yerlere vermişlerdir⁸. Anadolu'da Orta Asya bağlantılı yüzlerce ismin bulunuşunun altındaki sebep işte budur. Dobruca'ya gelen Türkmenler de Anadolu'da yaşadıkları coğrafyaların isimlerini beraberlerinde getirerek yeni yurtlarına ad yapmışlardır.

Biz bu çalışmamızda "Avrupada Osmanlı Mimari Eserleri I"⁹de sunulan, yukarıda bahsedilen harita başta olmak üzere, Köstence Tarih ve Arkeoloji Müzesinde sergilenmekte olan, yer adlarının Romen adlarıyla değiştirilmesinden evvel hazırlanmış, Romen imlasıyla yazılı Köstence haritasını temel aldık. Bunların dışında bölgeyle ilgili tarihî malumatları kendisine borçlu olduğumuz Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"si, Müstecip Ülküsal'ın "Dobruca ve Türkler", "Kırım Yollarında Bir Ömür" adlı kitapları, Nuredin İbrahim'in "Dobruca'daki Müslüman Topluluğu Manevî Hayatından Sayfalar" adlı eseri taranmış ve adı geçen haritalardaki yer adları ikmal edilme yoluna gidilmiştir. Adlar tespit edildikten sonra yer adları biliminin tasnif kurallarınca, adlar evvela anlamlarına göre sınıflandırılmış, daha sonra da yer adlarını oluşturan yapılar ele alınarak bölgede yer ismi verme geleneği topluca değerlendirilmiştir.

Coğrafyaya ad vermede her ulusun kendine mahsus bir eğilimi olduğu görülmektedir. Ancak benzer çevrelerde yaşamamız ve ortak ihtiyaçlarımız nedeniyle anlamca birbirine yakın yer adları mevcuttur. Bundan dolayı bazı araştırmacılar insanların verdikleri ortak yer isimlerinin mantığını araştırarak genel bir sonuca ulaşmak istemişlerdir. Buna göre, yer adı vermede yerleşim yerinin kurulduğu zamanki durumu ve konumunun, orada bulunmuş, egemenlik sürmüş ünlü bir kimsenin, çevredeki yaygın mesleklerin, göl veya akarsuların etkili olduğu tespit edilmiştir.¹⁰ Ancak çalışmamızda, şu ana kadar yapılan sınıflandırmalar değerlendirilerek, karma bir sınıflandırmanın Dobruca yer adları

⁷ Nuredin, *Age*, s. 19-20.

⁸ Yurtsever, Erk, *Asya'daki Türkçe Coğrafi Adlar Derlemesi Tamga*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1993, s. 17.

⁹ Ayverdi, Ekrem Hakkı, *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri Romanya Macaristan*, I. C., İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul, 2000, s. 5.

¹⁰ Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, 3. C., Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1998, s. 107.

için daha uygun olacağına karar verilmiştir. Yer adlarının sayısının az olması nedeniyle örneği az olan gruplar bir üst grub içine toplanmışlardır. Yer adları tespit edilip abece sırasına konduktan sonra aynı adı taşıyan pek çok yer adının bulunduğu görülmüş¹¹, tasnifte tekrara yer vermemek için bunlar birer kez yazılmışlardır. Kökenleri tespit edilemeyen veya yabancı bir dile ait yer isimleri ise çalışmamıza mevzu teşkil etmediğinden ele alınmamıştır. Ancak bunlardan Türkçeleştirilmiş, Türk etimolojisine uydurulmuş yer adları verilmiştir¹².

Burada şunu da zikretmek yerinde olacaktır ki 1876'dan sonra Dobruca'nın el değiştirmesi ve Türklerin bu bölgeden sürekli Anadolu'ya göç etmeleriyle birlikte yer adları da değiştirilmeye başlanmıştır. Ancak eski yer adlarının halk arasında, özellikle belli bir yaş üzeri Türk azınlık arasında rağbet görmesi, bu adların ölmelerini, ortadan kaldırılmalarını geciktirmiştir. Bugün haritaya baktığımızda Romen idaresi tarafından yer adları ekseri Gelincik=Mireasa, Bülbül=Ciocirlia örneklerinde görüldüğü gibi anlamca denkleriyle, nadiren Tatar Murad (Tatar Murfat)=Basarabi, Karatay=Nisipari örneklerinde olduğu gibi farklı bir adla değiştirilmişlerdir. Bu değişiklik daha ziyade Köstence'de meydana gelmiş, Tulça'ya sirayet etmemiştir. Bu nedenle haritalarda Tulça'ya bakıldığında burada Türk nüfusunun bugün yok denecek kadar az olmasına rağmen, yer adlarının büyük kısmının Türkçe olduğu görülmektedir. Dobruca'nın Bulgaristan tarafında ise durum Romanya'dakinin aynıdır.

ANLAMLARINA GÖRE YER İSİMLERİ

A) TABİATA VE FİZİKSEL KOŞULLARA DAYANAN İSİMLER:

1. Çevreyle ilgili olanlar:

a) Yerin yapısına ve konumuyla ilgili yer adları:

Altın Tepe	Buruncuk	Karalar	Sarı Köy
Aşağı Kargalık	Çukur Ova	Kargalı Ova	Sarı Yurt
Aşağı Murad Han	Çukurköy	Karlı	Sarp Kara Ağaç
Baba Dağı	Demir Tepe	Karvan Ova	Serincek
Bala Çamurlu	Gökçe Delik	Kızıl Burun	Taş Burun
Baş Kışla	Göl Başı	Laz Ova	Tilki Adası
Baş Pınar	Göller Köy	Malçova	Topal Ova
Beş Tepe	Harman Kuyu	Mansur Ova	Yankılca
Bey Bucak	Hendek Kara Kuyusu	Meydan Köyü	Yassı Köy
Boğaz Köyü	Hırs Ova	Moç Ova	Yukarı Çamurlu
Boğazcık	Kaburga	Orta Köy	Yukarı Kargalık
Bucak	Kara Burun	Pek Bucak	Zir Çamurlu

¹¹ Dört tane Yeni Köy, üç tane Kara Köy, iki tane Baş Pınar vs...

¹² Hırsova'nın eski adı Carsium olmakla birlikte Osmanlı döneminde Türkçeleşmiş, şimdilerde ise Romence Hırşova olarak telaffuz edilmektedir. Mamaya'nın efsanesi yukarıda verilmiştir.

b) Su kaynaklarıyla ilgili yer adları:

Acı Göl	Çayırılı Göl	Kerti Pınar	Pınarcık
Ak Pınar	Çelik Dere	Kör Çeşme	Şaplı Göl
Akarca	Çermikli	Koyun Pınar	Sarı Göl
Ali Bey Çayı	Denizler	Küçük Ak Pınar	Selim Kuyusu
Aspaca Pınarı	Derin Göl	Küçük Kaynarca	Susuz
Bahri Gölü	Geçer Dere	Kurt Çeşme	Taş Pınar
Bal Pınar	Göl Başı	Kurt Pınar	Tekir Göl
Baş Pınar	Göl Pınar	Kuru Mahalle	Tekye Deresi
Bayram Pınarı	Hendek Kara Kuyusu	Kuruca	Tertip Pınar
Bey Pınar	İnan Çeşme	Kuyucuk	Yek Pınar
Büyük Ak Pınar	Kalaycı Deresi	Murgöl	
Büyük Kaynarca	Kapı Pınar	Nazarlık Gölü	
Çay Bey	Kara Sular	Nebi Kuyu	

c) Maden ve taşlarla ilgili yer adları:

Altın Tepe	Kalaycı	Şaplı Göl	Tuzla
Ay Demir	Kalaycı Deresi	Sarıca Taş	Tuzluca
Çelik Dere	Kireçli	Taş Ağıl	
Demir Tepe	Kireçlik	Taş Burun	
Demirli	Kumluk	Taş Pınar	

2. Bitkilerle ilgili yer adları:

Armutlu	Ekincik	Kavaklar	Pelit
Ay Orman	Elmalı	Kızıl Çalı	Sarı Meşe
Büyük Kara Ağaç	Fındıklı	Koruca	Sarp Kara Ağaç
Buğdaylı	Gürgencik	Kozluca	Soğanlık
Çatal Orman	Gürgenli	Küçük Kara Ağaç	Turpçular
Çayır Mahalle	Hardallı	Kütüklü	Uzunca Orman
Çayırılı Göl	Kara Orman	Kuru Orman	
Dokuz Ağaç	Kara Pelit	Meşe Mahallesi	
Dutlu Köyü	Karaağaç	Orman Köyü	

3. Hayvan ve hayvancılıkla ilgili yer adları:

Aşağı Kargalık	Büyük Kargalı	Kara Tay	Nalband
Aslan Köyü	Dana Köyü	Kargalı Ova	Nalcılar

At Köy	Deste mal	Kartal	Sagır Bülbül
Atmaca	Deveci	Kebir Bülbül	Şahinci
Aygır Ahmed	Eşek Köyü	Kokarca	Sungurlar
Bahri Gölü	Ester	Koyun Pınar	Taş Ağıl
Balabanca	Filci	Koyunlu Köy	Tayca
Balabanlar	Horozlar	Küçük Kargalı	Teke
Balık	Kara Kaz Köy	Kurt Çeşme	Tilki Adası
Baraklar	Kara Kediler	Kuzgun	Zebil
Beş Ağıl	Kara Kurt	Malçova	

B) İNSANLARA VE TOPLULUKLARA DAYANAN ADLAR:

1. Fiziksel yaşayış ile ilgili yer adları:

a) Yapı, yapı malzemeleri, kaplar, giyim kuşam vb. ile ilgili yer adları:

Akça Kapı	Eski Saray	Kapıcı	Küçük Palanga
Ala Kapı	Gügümlü	Karvan Ova	Kuyucu
Baltacı	Hamamlı	Kaşıkçı	Palas
Beş Ağıl	Harman	Kiremit	Papuççu
Büyük Dâr	Hasır Köyü	Kışla	Sabanca
Çiftlik	Kadı Kışla	Konak	Tabaklar
Çuvalca	Kalas	Köseleci	Taş Ağıl
Davarcık	Kapaklı	Köstekceler	Ters Kondu
Diran Kulağı	Kapı Pınar	Kovanlık	Urbacı

b) Askerlik ve savaşla ilgili yer adları:

Akıncı	Çavuş Mahallesi	Kanlı Çukur	Nalband
Azaplar	Emir Köy	Kara Tay	Nalcılar
Baltacı	Kadı Kışla	Kışla	Nazif Paşa
Baş Kışla	Kale Köy	Küçük Palanga	Paşa Kışla
Bayrak	Kaleci Köy	Küçük Seymen	Topçu
Beylik	Kamalar	Mahmuz	Topçular
Büyük Seymen	Kanlı	Malkoç	Toprak Hisar

2. Duygusal yaşayış ile ilgili adlar:

a) Duyular:

Acı göl	Garabet	Kokarca	Şirin
Büyük Tatlıcak	Hayran Köyü	Küçük Tatlıcak	

b) Aile bireyleri:

Baba Dağı	Dokuz Oğlu	Kızlar
Bayram Dede	Gelincik	Kocalar
Beş Oğlu	Hatun	Kocalı

c) Din ve inanışla ilgili adlar:

Adam Kılısa	Hacı Köy	Kara Fakih	Ramazan Köy
Ali Fakih	Hacı Ömer	Koğucu	Şah Veli
Baba Dağı	Hacı Sadık	Küçük İ'yd	Satılmış
Cafer Fakih	Hacıca	Melekler	Sofular
Çelebi Köyü	Hacılar	Mustafa Hacı	Tanrı Verdi
Doğrular	Hacı Çelebi	Nazarca	Tekye Deresi
Dokuz Sofu	Hasan Fakih	Nazarlık Gölü	Tekye Köyü
Dursun Baba	Hoca Köy	Omur Fakih	Tolı Fakih
Eskici Baba	Hocalar	Pir Veli	Tolı Sofu
Garabet	İslam Cafer	Pirî Faki	Veli Köyü
Gorlu	Kadı Kışla	Pirli Cami Mallesi	
Hacı Ayvaz	Kadı Köy	Put Başı	
Hacı Kabil	Kadı Mir	Rahman	

3. Kişilerin varlıkları ile ilgili adlar:

a) İnsan bedeniyle ilgili adlar:

Ak Baş	Dıran Kulağı	Kanlı	Kızıl Burun
Ak Kadınlar	Hoş Kadem	Kara Burun	Kulaklar
Buruncuk	Kaburga	Karagöz Köyü	Put Başı

b) Rütbeler, mevkiler ve insanı ilgilendiren sıfatlar:

Adil Bey	Çavuş Mahallesi	Kadı Kışla	Kızıl Murad
Ak Kadınlar	Çelebi Köyü	Kadı Köy	Kör Ahmed
Ak Baş	Deli Oruç	Kadı Mir	Köse Abdi
Ali Bey	Deli Yusuf	Kalfa	Köseler
Ali Bey Çayı	Delice	Kalfa Köyü	Murad Han
Ali Fakih	Dokuz Sofu	Kara Abdullah	Osman Fakih
Ali Kalfa	Dursun Baba	Kara Ali	Paşa Kışla
Aşağı Murad Han	Eskici Baba	Kara Durmuş	Reziller

Aziziye	Genç Mahalle	Kara Ibil	Sarı Musa
Bayram Dede	Güler Köy	Kara Kaşlı	Sarı Yusuf
Bey Bucak	Habip Bey	Kara Mehmetler	Tolı Faki
Bey Davut	Hadi Çelebi	Kara Murad	Tolı Sofu
Bey Pınar	Hatun	Kara Ömer	Topal Ova
Beylik	Hıdır Bey Köyü	Kara Yusuf	Uzunlar
Cafer Faki	İsa Bey	Kavgacı	Yusuf Hanlar

c) Ekonomik faaliyetler ile ilgili adlar:

Akıncı	Çoban Köyü	Kalaycı	Pazarlı
Ali Kalfa	Demirci	Kalaycı Deresi	Pazarlık
Arabacı	Deveci	Kasap Köyü	Sabancı
Arabacılar	Düğüncü	Kaşıkçı	Şahinci
Aşçılar	Dülger	Koğucu	Tefçi
Balcı	Ebe Köy	Köseleci	Terzi Köyü
Baltacı	Eskici Baba	Kuyucu	Terzi Veli
Bazargan	Filci	Malçova	Urbacı
Bekçi Mağazası	Hamamcı	Nalband	Yastıkçılar
Beylik	Hocalar	Nalcılar	Yazıcılar
Çıkrıkçı	Kadı Köy	Papuççu	
Çoban İsa	Kadı Mir	Pazarcık	

d) İnsan adları:

Abdullah	Hamzaca	Karagöz Köyü	Nusret
Adil Bey	Hamzalar	Kasım	Omurca
Ali Bey	Hasan Fakih	Kasımca	Osman Faki
Ali Bey Çayı	Hasanca	Kerem Köyü	Osman Mahallesi
Ali Faki	Hasanlar	Kerimler	Osmanca
Ali Kalfa	Hasım Dede	Kobadin	Pir Veli
Aşağı Murad Han	Haydar	Koçiler	Piri Faki
Aygır Ahmed	Haydar Köy	Kör Ahmed	Ramazan Köy
Bayram Dede	Hıdır Bey Köyü	Köse Abdi	Recep Köyü
Bey Bucak	Hüseyince	Küçük Ahmed	Rus Cafer
Bey Davut	İbrahim Mahalesi	Mahmudca	Şaban
Bilaller	İdris Köyü	Mahmudiye	Şahinler
Cafer Faki	İsa Bey	Mahmut Köyü	Saidiye
Caferler	İshakça	Malkoç	Salimler

Çay Bey	İskender Köyü	Mecidiye	Sarı Musa
Çoban İsa	İslam Cafer	Meryem Köyü	Sarı Yusuf
Deli Oruç	İsmail	Mürsel Köy	Satılmış
Deli Yusuf	İsmailce	Müstecip	Selim Kuyusu
Dobruca	Kamerler	Murad	Tatar Murad
Duranlar	Kara Abdullah	Murad Han	Terzi Veli
Dursun Baba	Kara Ali	Muslu	Tolı Faki
Habip Bey	Kara Durmuş	Muslu Bey	Tolı Sofu
Hacı Ayvaz	Kara İbil	Mustafa Hacı	Türk Murad
Hacı Kabil	Kara Mehmetler	Nasrettin	Urum Bey
Hacı Ömer	Kara Murad	Nazarca	Veli Köyü
Hacı Sadık	Kara Ömer	Nazif Paşa	Yunuslar
Hadi Çelebi	Kara Yusuf	Nesim Mallesi	Yusuf Hanlar

4. Göç hareketleriyle ilgili yer adları:

Anadol Köy	Eski Saray	Kebir Kervan	Yeni Mahalle
Ata Köy	Kara Eski	Küçük Seymen	Yenice
Büyük Seymen	Karagöz Köyü	Maçın	Yenice Köy
Edil Köy	Karamanlar	Sagır Kervan	
Eski Köy	Karamanlı	Yeni Köy	

5. Millet, boylarla ilgili yer adları:

Acem	Çift Köyü	Moldvan Peçenega	Tekir Göl
Arap Köyü	Karagöz Köyü	Rum Köyü	Türk Murad
Araplar	Karamanlar	Rus Cafer	Ulah Köyü
Arnavutlar	Laz Mahalle	Tatar Murad	Urum Bey
Çerkes Köyü	Laz Ova	Tatar Peçenega	

YAPILARINA GÖRE YER ADLARI:

1. Sıfat tamlaması şeklinde olanlar:

Acı Göl	Deli Oruç	Kara Mehmetler	Pek Bucak
Adil Bey	Deli Yusuf	Kara Murad	Pir Veli
Ak Kadınlar	Demir Tepe	Kara Ömer	Piri Faki
Ak Pınar	Derin Göl	Kara Orman	Rus Cafer
Ak Baş	Deste Mal	Kara Pelit	Sagır Bülbül
Akça Kapı	Dokuz Ağaç	Kara Sular	Sagır Kervan
Ala Kapı	Dokuz Oğul	Kara Yusuf	Şah Veli

Dobruca'daki Türkçe Yer Adları

Ali Bey	Dokuz Sofu	Kara Ağaç	Şaplı Göl
Ali Faki	Dursun Baba	Kara Tay	Sarı Göl
Ali Kalfa	Eski Köy	Kargalı Ova	Sarı Köy
Altın Tepe	Eski Saray	Kebir Bülbül	Sarı Meşe
Aşağı Kargalık	Eskici Baba	Kebir Kervan	Sarı Musa
Aşağı Murad Han	Geçer Dere	Kerti Pınar	Sarı Yurt
Aşağı Murad Han	Genç Mahalle	Kızıl Burun	Sarı Yusuf
Ay Orman	Gökçe Delik	Kızıl Çalı	Sarıca Taş
Ay Demir	Güler Köy	Kızıl Murad	Sarp Kara Ağaç
Ayır Ahmed	Habip Bey	Kör Ahmed	Taş Ağıl
Bal Pınar	Hacı Ayvaz	Kör Çeşme	Taş Burun
Bala Çamurlu	Hacı Ömer	Köse Abdi	Taş Pınar
Baş Kışla	Hacı Sadık	Koyunlu Köy	Tatar Murad
Baş Pınar	Hadi Çelebi	Küçük Ahmet	Tekir Göl
Bayram Dede	Has Köy	Küçük Ak Pınar	Ters Kondu
Beş Ağıl	Hasan Fakih	Küçük Kara Ağaç	Tertip Pınar
Beş Tepe	Hasım Dede	Küçük Kargalı	Terzi Veli
Bey Bucak	Hendek Kara Kuyusu	Küçük Kaynarca	Tolı Faki
Bey Davut	Hoş Kadem	Küçük Palanga	Tolı Sofu
Büyük	İsa Bey	Küçük Seymen	Topal Ova
Büyük Ak Pınar	İslam Cafer	Küçük Tatlıcak	Toprak Hisar
Büyük Dâr	Kanlı Çukur	Kuru Mahalle	Türk Murad
Büyük Kaynarca	Kara Abdullah	Kuru Orman	Uzunca Orman
Büyük Seymen	Kara Ağaç	Malçova	Yalı Çatalca
Büyük Tatlıcak	Kara Ali	Moç Ova	Yassı Köy
Cafer Faki	Kara Burun	Murad Han	Yek Pınar
Çatal Orman	Kara Durmuş	Murgöl	Yeni Köy
Çay Bey	Kara Eski	Muslu Bey	Yeni Mahalle
Çayır Mahalle	Kara Fakih	Mustafa Hacı	Yenice Köy
Çayır Göl	Kara İbil	Nazif Paşa	Yukarı Kargalık
Çelik Dere	Kara Kaşlı	Omur Fakih	Yusuf Hanlar
Çoban İsa	Kara Kaz Köy	Orta Köy	Zîr Çamurlu
Çukur Köy	Kara Kediler	Osman Faki	
Çukur Ova	Kara Köy	Para Köy	
Daha Ayaz Köyü	Kara Kurt	Paşa Kışla	

2. Belirtisiz ad tamlaması şeklinde olanlar:

Adam Kilise	Diran Kulağı	İnan Çeşme	Meşe Mahallesi
Ali Bey Çayı	Dutlu Köyü	İskender Köyü	Meydan Köyü
Anadol Köy	Ebe Köy	Kadı Kışla	Mürsel Köy
Arap Köyü	Edil Köy	Kadı Köy	Nazarlık Gölü
Aslan Köy	Emir Köy	Kalaycı Deresi	Nebi Kuyu
Aspaca Pınarı	Eşek Köyü	Kale Köy	Nesim Mallesi
At Köy	Göl Başı	Kaleci Köy	Orman Köy
Ata Köy	Göl Pınar	Kalfa Köyü	Osman Mahallesi
Baba Dağı	Göller Köy	Kapı Pınar	Pirli Cami Mallalesi
Bahri Gölü	Hacı Köy	Karagöz Köyü	Put Başı
Bayram Pınarı	Harman Kuyu	Karvan Ova	Ramazan Köy
Bekçi Mağazası	Hasır Köyü	Kasap Köyü	Recep Köyü
Beş Oğlı	Haydar Köy	Kerem Köyü	Rum Köyü
Bey Pınar	Hayran Köyü	Koyun Pınar	Selim Kuyusu
Boğaz Köyü	Hendek Kara Kuyusu	Kurt Çeşme	Tekye Deresi
Çavuş Mahallesi	Hıdır Bey Köyü	Kurt Pınar	Tekye Köyü
Çelebi Köyü	Hıdır Bey Köyü	Laz Mahalle	Terzi Köyü
Çerkes Köyü	Hırs Ova	Laz Ova	Tilki Adası
Çıfit Köyü	Hoca Köy	Mahmut Köyü	Ulah Köyü
Çoban Köyü	İbrahim Mahallesi	Mansur Ova	Veli Köyü
Dana Köyü	İdris Köyü	Meryem Köyü	

3. Ad + CA şeklinde olanlar:

Balabanca	Hamzaca	Köstekçeler	Sarıca
Çuvalca	Hasanca	Kozluca	Sarıca Taş
Davça	Hüseyince	Kuruca	Tayca
Defçe	Ikilice	Mahmudca	Tuzluca
Delice	İshakça	Nazarca	Yalı Çatalca
Dobruca	İsmailce	Omurca	Yankılıca
Ekizce	Kasımca	Osmanca	Yenice
Hacıca	Koruca	Sabanca	Yenice Köy

4. Fiil + (A)rCA şeklinde olanlar:

Akarca	Büyük Kaynarca	Kokarca	Küçük Kaynarca
--------	----------------	---------	----------------

5. Ad + Cİk şeklinde olanlar:

Boğazcık	Ekincik	Kuyucuk
Buruncuk	Gelincik	Pazarcık
Davarcık	Gürgencik	Pınarcık

6. Ad + CAk şeklinde olanlar:

Büyük Tatlıcak	Küçük Tatlıcak	Serincek
----------------	----------------	----------

7. Ad + İI şeklinde olanlar:

Armutlu	Elmalı	Karamanlı	Pazarlı
Bala Çamurlu	Fındıklı	Kargalı Ova	Pirli Cami Mahallesi
Büyük Kargalı	Gorlu	Karlı	Tuzluca
Buğdaylı	Gügümlü	Kireçli	Yankılıca
Cercenli	Gürgenli	Kocalı	Zîr Çamurlu
Çermikli	Hamamlı	Koyunlu Köy	
Demirli	İkilice	Kozluca	
Dutlu Köyü	Kapaklı	Kütüklü	

8. Ad + sİz şeklinde olanlar:

Susuz

9. Ad + İIk şeklinde olanlar:

Aşağı Kargalık	Karanlık	Kumluk
Beylik	Kireçlik	Pazarlık
Çiftlik	Kovanlık	Soğanlık

10. Ad + İAr şeklinde olanlar:

Araplar	Hacılar	Kerimler	Siyahlar
Arnavutlar	Hamzalar	Kızlar	Sofular
Aşçılar	Hasanlar	Kocalar	Sungurlar
Azaplar	Hocalar	Koçiler	Tabaklar
Balabanlar	Horozlar	Köseler	Topçular
Baraklar	Kamalar	Köstekçeler	Turpçular
Bilaller	Kamerler	Kulaklar	Uzunlar
Caferler	Kara Mehmetler	Melekler	Yastıkçılar
Davulcular	Kara Sular	Mevsimler	Yazıcılar Yunuslar

Denizler	Karalar	Reziller	Yusuf Hanlar
Doğrular	Karamanlar	Şahinler	
Duranlar	Kavaklar	Salimler	

11. Ad + IA şeklinde olanlar:

Baş Kışla	Kadı Kışla	Kışla	Tuzla
-----------	------------	-------	-------

12. Ad + CI şeklinde olanlar:

Akıncı	Demirci	Kaşıkcı	Şahinci
Arabacı	Deveci	Kavgacı	Tefçi
Arabacılar	Düğüncü	Kıracı	Topçu
Aşçılar	Eskici Baba	Köseleci	Topçular
Balcı	Filci	Kuyucu	Turpçular
Baltacı	Hamamcı	Nalcılar	Urbacı
Çıkırıkçı	Kalaycı	Papuççu	Yastıkçılar
Davulcular	Kapıcı	Sabancı	Yazıcılar

13. Ad + iye şeklinde olanlar:

Aziziye	Mahmudiye	Mecidiye	Saidiye
---------	-----------	----------	---------

14. Osmanlıca terkip şeklinde olanlar:

Abdullah	Engüz-i Zîr	Nasrettin
Engüz-i Bâlâ	Kobadin	

15. Ad + Ø şeklinde olanlar ve diğerleri:

Atmaca	Haydar	Kuzgun	Pelid
Balık	İsmail	Maçın	Rahman
Bayrak	Kaburga	Mahmuz	Şaban
Bazargan	Kalas	Malkoç	Şirin
Bucak	Kalfa	Müstecip	Teke
Dülger	Kartal	Murad	Zebil
Ester	Kasım	Muslu	
Garabet	Kiremit	Nusret	
Hatun	Konak	Palas	

Abstract

Turks have settled in "Dobruca" since the first period of the history and they named this geography. In spite of Roman's and Bulgar's culture policy, a lot of this names have lived still. Toponims is the concretized state of the nation. So, by reseaching the toponims in the "Dobruca", It was studied to determine the tendencies of the Turk's culture and opinion. At the same time, the result of this studing is important to provide compraring between toponims in the Anatolia and Dobruca.

Key Words: *Toponims, Dobrogea, Turkish Toponims in the Dobrogea. Romania, Bulgaria.*

KAYNAKLAR

- AKSAN, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, 3. C., Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1998.
- AYVERDİ, Ekrem Hakkı, *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri Romanya Macaristan*, I. C., İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul, 2000.
- DOĞRU, Halime, "Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de İskân Siyaseti ve Sağ Kolun İskânı", www.balkanlarnet/index.php?ind=revixs&op=entry-view&iden=20.
- GÜLENSOY, Tüncer, *Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1995.
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, I. C., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.
- NUREDİN, İbram, *Dobruca'daki Müslüman Topluluğu Manevî Hayatından Sayfalar*, Ex Ponto, Constanta, 2002.
- ÜLKÜSAL, Müstecib, *Dobruca ve Türkler*, Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1966.
- YURTSEVER, Erk, *Asya'daki Türkçe Coğrafi Adlar Derlemesi Tamga*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1993.